

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 11-12 / 2001

Comunitățile minoritare — factor de stabilitate în Europa Centrală și de Est

Reuniunea comunităților minoritare din România și a comunităților românești de peste hotare

Forumul Intercultural PRO EUROPA, ediția a IX-a

23-24 noiembrie 2001, București

Organizat anual, Forumul este o inițiativă a Centrului Intercultural, care desfășoară începând cu 1994 o activitate susținută în direcția promovării drepturilor omului și minorităților naționale, a instaurării unui climat de încredere reciprocă în relațiile interetnice și interconfesionale.

Ediția a IX-a a Forumului Intercultural PRO EUROPA a fost prima reuniune a liderilor comunităților minorităților din România cu liderii comunităților românești de peste hotare, într-o tentativă de armonizare a strategiilor de păstrare și dezvoltare a identității în cadrul Europei unite, cu accent pe contribuția minorităților europene, în noile condiții mondiale de după 11 septembrie 2001, la întărirea stabilității și securității continentului.

La această ediție au participat reprezentanți ai comunităților etnolingvistice din România (maghiari, germani, ruteni, evrei, italieni, ruși lipoveni, bulgari, croați, ceangăi), ai comunităților românești din Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia și Ucraina, reprezentanți ai Ministerului Informațiilor Publice, ai Ministerului Afacerilor Externe, reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale implicate în dialogul interetnic, universitari, experți, reprezentanți ai mass-media.

Prima sesiunea a Forumului: „Minoritățile și coeziunea euro-atlantică în noul context mondial de după 11 septembrie 2001 • România și vecinii. Relațiile României cu statele vecine și influența acestora asupra situației minorităților naționale” a fost deschisă de doamna Smaranda ENACHE, Co-Președinta Ligii PRO EUROPA. Referenții acestei sesiuni doamna Zoe PETRE, director INCOR, TORÓ T. Tibor, deputat UDMR, Dinu ZAMFIRESCU, Vicepreședintele Fundației Horia Rusu și Valentin STAN, lector la Universitatea București, au reliefat rolul pe care minoritățile naționale pot să-l joace în procesul de

integrare euro-atlantică, au adus precizări asupra noțiunilor de națiune politică – națiune culturală, și-au exprimat poziția față de Legea statului maghiarilor de peste hotare și a Raportului Comisiei de la Veneția din perspectiva documentelor juridice europene.

Sesiunea a II-a „Colaborarea între statele central – și est-europene pentru protecția minorităților naționale, în context european și bilateral • Proiectul Legii statutului maghiarilor

din afara hotarelor din perspectiva comunităților românești de peste hotare și a minorităților din România

• Ce fel de Europă pentru minorități: Europa Federală — Europa regiunilor — Europa statelor – națiuni”, moderat de domnul SZOKOLY Elek, directorul Centrului Intercultural al Ligii PRO EUROPA s-a bucurat de participarea doamnei Renate WEBER, președinta Fundației pentru o Societate Deschisă, domnului MARKÓ Béla, președintele UDMR, domnului MOLNÁR Gusztáv, redactor șef al revistei „Provincia”, Călin RUS, directorul Institutului Intercultural

Timișoara și a domnului Ion CREȚU, deputat, Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina. Referenții au luat în discuție din punct de vedere juridic, politic și simbolic *Legea statutului maghiarilor de peste hotare* precum și reacțiile celor două guverne.

Domnul Ion Crețu a prezentat situația comunității românești din Ucraina și a solicitat sprijinul participanților în rezolvarea problemelor stringente cu care se confruntă această comunitate: arestarea cărților românești la graniță, refuzul autorităților de a elibera pașapoarte studenților bucovineni băieți, bursieri în România.

Participanții la Forum au adoptat următoarea declarație:

(continuare în pagina 4)

CALENDAR * NAPTÁR

3-4 noiembrie — *Rolul societății civile în statul de drept* – curs pentru studenții Colegiului Democrației. Lector: Smaranda ENACHE; *Organizațiile neguvernamentale* – curs pentru studenții Colegiului Democrației. Lector: Mircea SUHĂREANU. *Scrierea unui proiect, întocmirea cererilor de finanțare* – atelier pentru Colegiulul Democrației, susținut de KOVÁCS Gyöngyvér.

8-11 noiembrie — *Combaterea discriminării în România prin proceduri juridice*, seminar organizat de Fundația pentru o Societate Deschisă la Sinaia. Din partea LPE au participat KOVÁCS Gyöngyvér și HALLER István.

9 noiembrie — *Comemorarea Noptii de Cristal (Kristallnacht)* organizat de LPE în Tîrgu-Mureș; întâlnire cu domnul GRÜN László și domnul AUSCH Sándor din partea Comunității Evreilor din Tîrgu-Mureș; *Imaginea evreului răătăcitor în Transilvania*, conferință publică susținută de Andrei OIȘTEANU.

17 noiembrie — *Elemente de cultură și istorie ale comunității evreiești din Transilvania* – curs pentru studenții Colegiului Democrației. Lector: SPIELMANN Mihály.

23-24 noiembrie — *IX. Forum Intercultural: Comunitățile minoritare – factor de stabilitate în Europa Centrală și de Est. Reuniunea comunităților minoritare din România și a comunităților românești de peste hotare*, organizat de LPE la București.

7 decembrie — *Conferință de presă* cu ocazia Zilei internaționale a drepturilor omului.

9 decembrie — *Statul – evoluție. Separarea puterilor. Funcțiile instituțiilor statului modern* – curs pentru studenții Colegiului Democrației. Lector: Cristian PÎRVULESCU, politolog.

13-16 decembrie — *Zilele diversității* organizate de Ministerul Informațiilor Publice la Cluj. Din partea LPE a participat HALLER István.

15 decembrie — *Funcționarea și organizarea puterii judecătorești* – curs pentru studenții Colegiului Democrației. Lector: Horațiu DUMBRAVĂ, judecător.

18 decembrie — *Ziua minorităților naționale din România*. Publicarea a unei pagini cu privire la minoritățile naționale în cotidienele *24 ore mureșene* și *Népújság*.

noiembrie 3-4 — *A civiltársadalom szerepe a jogállamban* – előadás a Demokrácia Kollégiuma diákjai számára. Előadó: Smaranda ENACHE; *Nemkormányzati szervezetek* – előadás a Demokrácia Kollégiuma diákjai számára. Előadó: Mircea SUHĂREANU. *Tenderek megírása*, műhelygyakorlat a Demokrácia Kollégiuma diákjai számára. Szakoktató: KOVÁCS Gyöngyvér.

noiembrie 8-11 — *A diszkrimináció elleni küzdelem jogi eljárások útján* – A Nyílt Társadalom Alapítvány által szervezett szeminárium Sinaia. A PEL részéről KOVÁCS Gyöngyvér és HALLER István vett részt.

noiembrie 9 — *Megemlékezés a Kristályéjszakáról (Kristallnacht)* Marosvásárhelyen a PEL szervezésében; találkozó GRÜN Lászlóval és AUSCH Sándorral a marosvásárhelyi Zsidó közösség képviselőivel; *A bolygó zsidó képzete Erdélyben* – Andrei OIȘTEANU előadása.

noiembrie 17 — Az erdélyi zsidó közösség kulturájának és történelmének elemei, SPIELMANN Mihály történész előadása a Demokrácia Kollégiuma számára.

noiembrie 23-24 — *IX. Interkulturális Fórum: Kisebbségi közösségek – stabilizáló tényező Közép és Kelet Európában. A romániai kisebbségi közösségek és határon túli román közösségek találkozója*, a PEL szervezésében Bukarestben.

december 9 — *Jogállam – a hatalom megosztása. A modern állam intézményeinek jogköre*, Cristian PÎRVULESCU politológus előadása a Demokrácia Kollégiuma számára.

december 7 — Sajtókonferencia az Emberi Jogok Nemzetközi Napjának alkalmából.

december 15 — *A bírósági hatalom működése és szervezése*, előadás a Demokrácia Kollégiuma számára. Előadó: Horațiu DUMBRAVĂ, a Marosvásárhelyi Bíróság melletti Ügyészség főügyésze.

december 13-16 — *A változatosság napjai* – A Közinformációk Minisztériuma által szervezett rendezvény Kolozsváron. A PEL részéről HALLER István vett részt.

december 18 — *A Romániai Kisebbségek Napja*, a romániai kisebbségek bemutatásának szentelt információs anyag közlése a *24 ore mureșene* és *Népújság* napilapok hasábjain.

Archita • Erked • Arkeden

Crăciun Fericit și La Mulți Ani!

Kellemes Karácsonyi Ünnepeket
és Boldog Új Évet!

Fröhliche Weihnachten
und Ein Glückliches Neues Jahr!

Merry Christmas and a Happy New Year!

Foyeaux Noël et Bonne Année Nouvelle!

2002

Liga PRO EUROPA Liga

Ziua Minorităților Naționale din România sau Cântarea României, stil PSD

Între 28-29 noiembrie 1997, la Tîrgu Mureș avea loc a V-a ediție a Forumului Intercultural, manifestare organizată de Centrul Intercultural al Ligii PRO EUROPA. Cu acest prilej, Smaranda ENACHE, copreședintă a Ligii, a avansat propunerea ca ziua de 18 decembrie să fie desemnată ca Zi a Minorităților Naționale din România, propunere acceptată și susținută de participanți, printre care și ministrul TOKAY György. Începînd cu anul 1998, ca urmare a rezoluției Forumului din noiembrie și a strădaniilor Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale, se sărbătorește și la noi în țară în mod oficial ZIUA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE.

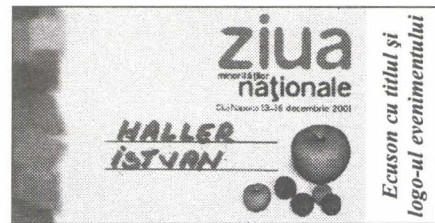
În 2001, în perioada 13-16 decembrie, Ministerul Informațiilor Publice a organizat la Cluj Zilele diversității, dedicate Zilei minorităților naționale din România, desfășurate în cadrul Campaniei europene „Link Diversity”, avînd ca parteneri Ministerul Integrării Europene și Fundația Friedrich Ebert, iar ca sponsori, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală și RATUC. Programul a conținut atît manifestări culturale (piese de teatru, vernisaje, spectacole de folclor), cît și discuții privind situația minorităților cu cei interesați: reprezentanții comunităților, organizații neguvernamentale.

Primul șoc care a afectat o bună parte a participanților a fost afișul și logo-ul manifestării. În inscripția 'ziua minorităților naționale' apărea cu caractere mari 'ziua' (un participant a și protestat împotriva reclamei care s-a făcut astfel unui ziar cu nume similar); cuvîntul 'naționale' mai era vizibil; 'minorităților' însă — deși îi denumea pe cei „sărbătorii” — a fost aproape nelizibil, raportul între aceste litere și cele din 'ziua' fiind de 1:10. Pe lângă incripție, afișul conținea un măr mare și cinci mere mai mici. Ce reprezintă această simbolistică? Un măr „paternalist”, și merele mai mici, „subordonate”? Sau un măr sănătos în comparație cu niște erori ale naturii? Probabil nu vom afla niciodată. Se poate invoca — pentru a-l scuza — lipsa de imaginație a graficianului. Idei mai pertinente ar fi existat: spre exemplu piesele unui puzzle (fără unul mare și altele mici!), simbolizînd coexistența comunităților, valoarea fiecăreia etc.

Un inconvenient de ordin personal: dosarele pentru participanți nu au fost uniforme. Dintre diferitele categorii: autorități, organizații ale minorităților naționale, presă și altele, organizațiilor din domeniul apărării drepturilor omului (inclusiv a drepturilor minorităților) au revenit cele din categoria „altele”. Nici pînă azi nu am reușit să aflu secretul materialelor conținute de diferitele categorii de dosar, doar un singur lucru este cert: Declarația comună a mino-

rităților naționale în sprijinul eforturilor României de aderare la Uniunea Europeană, ce urma a fi semnată în ultima zi de către reprezentanții comunităților, lipsea din dosarul meu, și nu am primit-o nici ulterior. Se pune întrebarea retorică: de ce oare? Inițial se poate prezuma că ar fi fost vorba doar de lipsă de transparență și nu de un mic „complot”. Evenimentele ulterioare legate de adoptarea sa pot explica „discreția” organizatorilor.

Partea de conferință a început pe tema *Minoritățile naționale: Stadiu de dezvoltare. Probleme de actualitate. Perspective*. Institutul Român pentru Drepturile Omului (instituție bugetară, practic un „GONGO”, creat pentru tovarăși încă de prima guvernare Iliescu, care deseori se prezintă în calitate de ONG în fața unor organisme, instituții internaționale — OSCE, ONU — încercînd să mistifice realitatea privind situația reală a drepturilor omului și a minorităților din România) a început luările de cuvînt, cu laude și numai laude la adresa Guvernului. Stilul urma să fie preluat și de reprezentanții comunităților etnice. Semnatarul prezentului articol, în luarea de cuvînt, a arătat că pe lângă demersurile pozitive există și unele probleme nesoluționate, cum ar fi cele legate de retrocedarea proprietăților ce au aparținut bisericilor minoritare sau ratificarea unor documente internaționale (între care și Carta europeană a limbilor regionale). O conferință pe tema minori-

tăților, cu participarea minorităților, nu poate ocoli problemele, ci trebuie să le pună în discuție pentru căutarea unor soluții favorabile. Au urmat o serie de luări de cuvînt în acest spirit, reieșind o imagine mai apropiată de cea reală a grupurilor etnice din România: în general se confruntă cu lipsa de cadre didactice care să predea în limba maternă, de manuale în aceste limbi, de spații adecvate pentru desfășurarea activităților. Apar și situații particulare, unele minorități considerînd că nu sînt adecvat reprezentate în cadrul diferitelor ministere (în principal în cadrul Ministerului Culturii). Imaginea generală este însă una pozitivă, spre exemplu în ultima perioadă reprezentanții comunităților etnice sînt implicate activ în dezvoltarea relațiilor dintre România și țara mamă a acestor colectivități. Din relatările reprezentanților minorităților a reieșit însă și un alt aspect privind noua metodă de a utiliza reprezentanții minorităților etnice în politica externă a României. La înalte vizite din partea țărilor membre NATO sau UE, ei sînt un fel de „exponat”, dovadă vie a unei politici naționale care a rezolvat problemele minorităților la cel mai înalt nivel posibil.

A doua temă pe latura „seminaristică” a *Zilelor diversității* a fost *Diversitate lingvistică și comunicare. Rolul presei minorităților naționale în mass media românească*. S-a relatat aspectul pozitiv al sprijinului Guvernului României pentru publicațiile ce apar în limbile minorităților naționale. Participanții căutau soluții viabile pentru difuzarea publicațiilor lor, dar și pentru a avea un acces mai mare la presa în limba română. Au criticat faptul că la discuțiile manifestărilor dedicate Zilei minorităților naționale din România nu a participat nici un reprezentant al presei de limbă română. Critici severe au fost formulate la adresa emisiunii postului național de televiziune *Conviețuiri*, care aparent este pentru minorități, dar practic își impune propriile interese, cenzurînd tot ce nu este pe placul conducerii televiziunii. (Un reprezentant al unei comunități, avînd totodată funcții în cadrul Ministerului Informațiilor Publice, a declarat: „pot să

(continuare în pagina 4)

Comunitățile minoritare — factor de stabilitate în Europa Centrală și de Est

(continuare din pagina 1)

„Participanții la Forumul Inter-cultural PRO EUROPA, ediția a IX-a, desfășurat între 23 și 24 noiembrie 2001 la București

PROTESTEAZĂ

împotriva deciziei prin care instanțele judecătorești din Grecia l-au condamnat pe arhitectul de origine aromână (vlahă) Sotir Bletza, președintele Asociației Aromânilor din Atena la 15 luni de închisoare și o amendă de 500.000 de drahme pentru că a afirmat existența minorităților naționale și a limbilor minoritare în Grecia.

Faptul că guvernul grec nu recunoaște că pe teritoriul său trăiesc minorități naționale și nu a aderat la documentele internaționale de protecție a minorităților este în sine un lucru grav.

Faptul că o persoană a fost condamnată eminamente pentru că și-a exercitat dreptul la libertatea de exprimare este inadmisibil.

Grecia este membră a Consiliului Europei și parte la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, fiind obligată să respecte drepturile prevăzute de Convenție, inclusiv actul privind libertatea de exprimare și dreptul persoanei de a răspîndi informații și opinii. În același timp, Grecia este membră a Uniunii Europene, iar din acest punct de vedere trebuie să se subordoneze normelor acestei structuri, prevederilor Tratatului de la Amsterdam, a Cartei Drepturilor Omului din Uniunea Europeană.

Noi, participanții la Forumul Inter-cultural, solicităm Curții Supreme din Grecia să constate nevinovăția domnului Sotir Bletza și să dispună achitarea acestuia, respectiv să i se returneze suma amenzii în cazul în care a fost plătită.

Solicităm, de asemenea, Comisiei Europene să chestioneze guvernul grec cu privire la situația domnului Sotir Bletza, a felului în care este respectată libertatea de exprimare în Grecia, precum și cu privire la existența și situația minorităților

naționale care trăiesc în această țară, membră a Uniunii Europene.”

În concluziile Forumului Inter-cultural s-a precizat:

- Accentul acestui Forum a căzut pe schimbul de idei între comunitățile minoritare din țară și comunitățile românești din țările vecine, cu o focusare pe modul de abordare a Legii statutului maghiarilor de către comunitățile românești din afara țării.

- Dezbaterile de acest tip ar fi mai importante dacă ar exista o viziune asupra viitorului acestei părți a Europei. Această viziune include constituirea noii națiuni civice a Europei dar va include și națiunile culturale. Pe măsură ce se va accentua creșterea importanței unei capitale politice a Europei în aceeași măsură capitalele politice vor căpăta un rol de capitală culturală.

- Regionalismul nu este pericol al unității. Regiunile sînt un element integrator după și cum comunitățile minoritare au un rol, și pluralismul politic are un rol integrator. Unitatea nu se restectă cu încălcarea drepturilor civice. (K. J. A.)

Ziua Minorităților Naționale din România...

(continuare din pagina 3)

spun din experiența mea că emisiunea este condusă de rasiști”). De asemenea s-a arătat că unele regii autonome, de interes public, subordonate Guvernului, cum ar fi RODIPET și ROMPRES, nu funcționează conform așteptărilor, prima avînd datorii imense față de publicațiile ce apar în limbi minoritare, a doua prin dezinteres față de evenimente legate de viața comunităților etnice. (În mod interesant, reprezentantul Ministerului Informațiilor Publice a negat vehement subordonarea ROMPRES-ului acestui minister. Probabil nu s-a gîndit că cineva — semnatarul prezentului articol — vine pregătît cu textul Hotărîrii Guvernamentale 886/2001, în care acest lucru apare în mod expres. Și mai inexplicabil: chiar și după citirea articolului cu pricina, negarea s-a repetat. De ce se delimitează un minister de la o hotărîre a Guvernului? O nouă întrebare retorică...)

În cadrul acestei teme s-a încheiat oficial campania de proiecte interetnice dedicate Anului European al Limbilor. Un an în care România nu a putut pune pe masa Consiliului Europei o Cartă a limbilor minoritare și regionale ratificată. Conform celor relatate de reprezentantul

Ministerului Informațiilor Publice, dificultățile legate de ratificare se impută în parte organizațiilor minorităților naționale, care nu și-au prezentat opțiunile privind ratificarea Cartei. De unde acest dezinteres al organizațiilor minorităților naționale față de drepturile lingvistice, cum nu au existat măsuri prin care organizațiile să fie stimulate să se preocupe de această problemă importantă? Doar acțiunile de vitrină sînt importante sau și cele de fond?

A treia temă ar fi fost *Minoritățile naționale și aderarea României la Uniunea Europeană*. Datorită întîrzierii ministrului Vasile Dîncu, dar poate și datorită dorinței de a evita ridicarea unor probleme de către participanți în fața unui înalt oaspete în persoana consulului Republicii Federale Germane, tema nu s-a mai discutat, ajungîndu-se direct la adoptarea Declarației comune a minorităților naționale în sprijinul eforturilor României de aderare la Uniunea Europeană. În avans trebuie spus că participarea reprezentanților minorităților naționale la manifestările *Zilelor diversității* era aproape de punctul de a fi compromisă cu cîteva zile înainte de eveniment. Ei nu au primit pînă aproape de sfîrșitul anului sumele alocate prin buget. Cu alocarea acestor sume

și promisiunea de a aloca în bugetul anului următor sume mai mari pentru organizațiile minorităților naționale, divergențele dintre acestea și Guvern s-au soluționat imediat. În aceste condiții, reprezentanții comunităților, chemați în ordinea alfabetică a comunității, și-au exprimat adeziunea completă și fără rezerve la Declarație (prin osanele demne de a fi publicate în ziarul de tristă amintire, Scînteia). Au existat totuși două excepții. Reprezentantul Forumului Democrat German a criticat modul în care s-a formulat Declarația, cît și modul colectivist de a-l semna, considerînd că ar fi fost mult mai bine dacă fiecare organizație și-ar fi conceput și semnat propria declarație de sprijin. Dar, în condițiile date, pentru a se alinia dorinței celorlalte organizații, Forumul Democrat German și-a exprimat disponibilitatea de a semna documentul. Reprezentantul UDMR, la fel, a criticat modul de formulare, propunînd modificări concrete, cerînd totodată includerea unui paragraf prin care Guvernul României este chemat să-și continue eforturile pentru sprijinirea dezvoltării comunităților etnice din România. Cum modificările de formulare nu au fost acceptate, UDMR nu a semnat Declarația.

Cu această divergență, s-a pus punct manifestărilor dedicate *Zilei diversității*.

KRISTALLNACHT

9 noiembrie rămîne tragică dovadă a cazurilor în care intoleranța umbrește rațiunea și umanitatea. De aceea, nu întîmplător ziua de 9 noiembrie a fost declarată Ziua Internațională împotriva fascismului și antisemitismului iar manifestări comemorative s-au desfășurat în 34 de țări, de la Uzbekistan la Marea Britanie.

Centrul Intercultural al Ligii PRO EUROPA a realizat în cooperare cu Comunitatea Evreilor Mozaici și cu sprijinul Inspectoratului Școlar Mureș o vizită a 100 de elevi din patru licee țîrgumureșene (Colegiul Național Unirea,

Colegiul Național Al. Papiu Ilarian, Liceul Pedagogic și Liceul Bolyai Farkas) la Sinagoga din Tîrgu-Mureș, unde elevii au putut asculta mișcătoarele mărturii ale domnului Grün László supraviețuitor al Holocaustului, au trăit puternica impresie a istoriei trăite, și au comemorat împreună cu comunitatea victimele de la Mormîntul cu Săpun. „Lección“ de istorie a continuat cu o comemorare la Cimitirul Evreiesc, prilej de a trage un semnal de alarmă despre situația în care se găsește Cimitirul Evreiesc, despre zbaterile unei comunități îmbătrînite și care în ciuda dificultăților își apără și îngrijește patrimoniul.

Dr. Grün László

ANTONESCU ÎNTRE NOI

Cu ocazia manifestărilor din 9 noiembrie, am încercat să obținem sprijinul concitadinilor în remedierea unor erori majore. Tîrgu-Mureșul este unul din orașele care mai păstrează numele mareșalului Ion Antonescu în toponimia urbană. Bulevardul Ion Antonescu a stîrnit controverse legate de amplasarea unui bust dar indiferent de cursurile discuțiilor, numele nefastului personaj a rămas stăpîn pe bulevardul țîrgu-mureșean. Refuzul de care ne-am lovit m-a descumpănit. Posibilele explicații de lipsă de civism, de necunoaștere a istoriei, de victime ale istoriei mitizate sau de influența curentelor naționaliste și-au pierdut, la încercarea de argumentare, din consistență.

Ideea că denumirile străzilor pe care locuim sau pe care trecem și-au pierdut orice semnificație începea să capete teren. Măcinat de griji materiale, țîrgumureșeanul se gîndește la denumirea străzii ca

la un amănunt administrativ. Strada pe care locuiesc poate purta orice denumire, nu intră în atribuțiile locuitorilor să mai reflectez asupra semnificativității acestuia, asupra efectului în timp al lui. Întrebați, țîrgumureșenii recunosc că nu au nimic împotriva ca strada lor să se numească Adolf Hitler, Horthy Miklós și cu atît mai puțin Ion Antonescu și își motivează răspunsul cu o nepăsare surprinzătoare: „nu, că eu locuiesc în 7 noiembrie“, „pă mie îmi e totuna, dar nu e la locul lui să-i dai astfel de denumiri de oameni care au fost în Război, mai bine de oameni pașnici, dar oricum nu m-ar deranja“ sau „hai să zicem, chestia cu Hitler poate părea ușor ciudată, da' cu mareșalul Antonescu nu se pune problema. Pentru mine mareșalul Antonescu a fost un om pentru țară“. Atunci însă cînd cineva se arată deranjat de astfel de denumiri pentru străzi, reacția nu este una revoluționară, civică, de

încercare de remediere a situației ci de a evita contactul cu realitatea care nu convine: „Dacă strada mea s-ar numi Adolf Hitler sau Horthy Miklós m-aș muta imediat. Mert ilyen vérengzői nevetet kitalálni és egy utcának adni nem normális dolog. Iar în cazul în care se numește Ion Antonescu.... m-aș muta și în acest caz. Din păcate acesta este adevărul.“

Dacă sîntem din cale afară de optimiști, atunci am putea crede că țîrgumureșenii pe care i-a întîlnit Kádár Magor atunci cînd a adunat aceste opinii sînt niște excepții. Faptul însă că trăim într-un oraș cu un Bulevard Ion Antonescu, un oraș în care din cînd în cînd apar însemne naziste pe ziduri sau interviuri cu tineri neo-naziști, ne arată partea foarte goală a paharului. Și pînă să descoperim o soluție de a-l face pe cel de lîngă tine să-i pese, putem să ne gîndim la cîteva întrebări simple: „Ce nume m-ar deranja pentru strada mea? Și ce aș face ca să schimb asta?“

Laura ARDELEAN

Comemorarea din Cimitirul Evreiesc

SĂPTĂMÎNA TOLERANȚEI
ȘI A DIALOGULUI INTERCULTURAL
A TOLERANCIA ÉS AZ INTERKULTURÁLIS
PÁRBESZÉD HETE
WOCHE DER TOLERANZ
UND DES INTERKULTURELLEN DIALOG

Program • Műsor • Programm

Luni — Hétfő — Montag, 18.03.2002

19:00 Cinematecă – Filmtár – Filmsammlung

Lars von Trier: DANCER IN THE DARK

Coproducție franco-daneză • Dán-francia koprodukció • Dänisch-französisch Mitarbeitung

Cinema Tineretului – Ifjúsági filmszínház – Jugendkino

*

Mărti — Kedd — Dienstag, 19.03.2002

18:00 Lansare de carte – Könyvbemutató – Buchvorstellung

PROVINCIA 2000

Podium – Pódiumbeszélgetés – Podiumgespräch

INTEGRAREA EUROPEANĂ ȘI CONTRUCȚIA REGIONALĂ A ROMÂNIEI

ROMÁNIA EURÓPAI INTEGRÁCIÓJA ÉS REGIONÁLIS FELÉPÍTÉSE

DIE EUROPÄISCHE INTEGRATION UND DER REGIONALISCHE AUFBAU RUMÄNIENS

Participă / Részt vesz / Teilnehmer: Ágoston Hugó, Bakk Miklós, Al. Cistelean, Marius Cosmeanu, Smaranda Enache, Molnár Gusztáv, Ovidiu Pecican, Szokoly Elek

Sala Mică a Palatului Culturii – a Kultúrpalota Kisterme – Kulturpalast, Kleiner Saal

*

Miercuri — Szerda — Mittwoch, 20.03.2002

17:00 Masă rotundă – Kerekasztalbeszélgetés – Rundtischgespräch

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ÎN DINAMICA INTEGRĂRII EUROPENE

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ FOLYAMATÁBAN

INTERKULTURELLE ERZIEGUNG ZUR EUROPÄISCHE INTEGRATION

Casa de cultură a sindicatelor – Szekszervezetek kultúrháza – Kulturhaus der Gewerkschaften,

Satu Mare – Szatmárnémeti – Sathmar

*

18:00 Masă rotundă – Kerekasztalbeszélgetés – Rundtischgespräch

LIMITELE TOLERANȚEI • A TOLERANCIA HATÁRA • DIE GRENZEN DER TOLERANZ

Clubul Presei, „The Office” – „The Office” Sajtóklub – Presseklub „The Office”

Moderator / Moderátor: Laura Ardelean, Marius Cosmeanu

*

Joi — Csütörtök — Donnerstag, 21.03.2002

10:00 Conferință – Konferencia – Konferenz

S.O.S. SIGHIȘOARA • S.O.S. SEGESVÁR • S.O.S. SCHÄSSBURG

Casa parohială a Bisericii Evanghelice – Az evangélikus egyház lelkeszi hivatala

Das Pfarrerhaus der Evangelischen Kirche